

УДК 378.14.046.16:32.001(410.1+410.3)

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОГРАМ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ ПОЛІТОЛОГІЇ В УНІВЕРСИТЕТАХ АНГЛІЇ ТА УЕЛЬСУ

Брандибур І.Ю.

Національний університет «Львівська політехніка»

У статті розглянуто специфіку професійної підготовки політологів у системі університетської освіти Англії та Уельсу. Визначено основні етапи професійної підготовки бакалаврів політології (базова теоретична підготовка, спеціалізація, інтеграція теоретичних знань у практичну діяльність). Проаналізовано структуру програм фахової підготовки політологів, що містить обов'язкові дисципліни, вибіркові дисципліни, практику і науково-дослідну роботу. Охарактеризовано різновиди програм підготовки політологів (програми спрямовані на отримання ступеня з однією, подвійною, потрійною спеціалізацією, ступеня основної/додаткової спеціалізації). Обґрунтовано доцільність застосування міждисциплінарного підходу у процесі розробки та реалізації освітньо-професійних програм у даній галузі.

Ключові слова: бакалавр, програма підготовки, міждисциплінарний підхід, політологія, Англія, Уельс.

Постановка проблеми. В Україні спостерігається ускладнення політичного життя, виникнення нових форм політичної діяльності, зростаюча політизація суспільних процесів і необхідність їх всебічного аналізу та наукового прогнозування, зростання рівня політичної культури громадян та підвищення вимог до політичного керівництва. Такі зміни зумовлюють потребу реформування національної системи вищої освіти для підготовки нової генерації політологів.

У цьому контексті науковий інтерес становить досвід Англії та Уельсу, в яких якість політологічної освіти відзначається одними з найвищих показників у світі. Ці країни визначають світові тенденції функціонування та розвитку політологічної освіти, зокрема сприяють активізації інтеграційних процесів у сфері політології, розробляють стандарти та механізми забезпечення якості професійної підготовки політологів, вдосконалюють методику викладання політології у вищих навчальних закладах, окреслюють пріоритетні напрями політологічних досліджень, розглядають питання акредитації і міжнародного визнання навчальних курсів і програм, розробляють уніфіковану термінологію відповідно до світових стандартів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У працях зарубіжних науковців розглянуто різноманітні аспекти реалізації програм фахової підготовки політологів: особливості розробки навчальних планів і програм (М. Вайман (M. Wyman), Дж. Ліс-Маршмент (J. Lees-Marshment), Дж. Герберт (J. Herbert), Ф. Баклі (F. Buckley), К. Гарріс (C. Harris)); впровадження сучасних технологій та інноваційних методик у процес професійної підготовки політологів (К. Лестон-Бандейра (C. Leston-Bandeira), Дж. Бірріс (J. Briggs), С. Торнтон (S. Thornton), М. Голдсміт (M. Goldsmith), К. Голдсміт (C. Goldsmith), А. Блер (A. Blair), Б. Аксфорд (B. Axford), К. Гібсон (C. Gibson), Р. Хартінс (R. Huggins), Дж. Крейг (J. Craig)); практична підготовка фахівців у галузі політології (Б. Аксфорд (B. Axford), Ф. Шеррінгтон (Ph. Sherrington), Е. МакГладдері (E. McGladdery), Д. Вудмен (D. Woodman), Дж. Келлі (J. Kelly)); специфіка підготовки студентів-політологів до науково-дослідної діяльності (Дж. Паркер (J. Parker), С. Лайтфут (S. Lightfoot), Е. Роберт (E. Robert)).

Особливості вищої професійної освіти Великої Британії досліджувалися Ю. Алферовою, Г. Агаповою, Г. Андреевою, А. Барбарігою, Г. Воронкою, Н. Воскресенською, Є. Лисовою, І. Марцинківським, Л. Пуховською, В. Рижовим, М. Соколовим, Н. Федоровою та іншими. Проте специфіка професійної підготовки політологів в університетах Англії та Уельсу ще не була об'єктом наукових досліджень.

Метою статті є визначення основних етапів і компонентів професійної підготовки бакалаврів політології у системі університетської освіти Англії та Уельсу, а також здійснення аналізу програм підготовки бакалаврів політології з урахуванням посилення міждисциплінарних зв'язків.

Виклад основного матеріалу. Ефективний аналіз системи фахової підготовки бакалаврів політології в університетах Англії та Уельсу передбачає чітке визначення термінів «ступінь» і «програма» відповідно до міжнародного та національного законодавства. Найбільш просте визначення ступеня запропоновано Агенцією із забезпечення якості вищої освіти (англ. Quality Assurance Agency for Higher Education): «ступінь – це кваліфікація у системі вищої освіти» [5]. Детальніше визначення ступеня надається Міжнародною стандартною класифікацією освіти ЮНЕСКО (англ. UNESCO International Standard Classification of Education): «Ступінь – це освітня кваліфікація, яка присвоюється після успішного проходження відповідної освітньої програми у системі вищої освіти» [8, с. 83]. Українським законодавством передбачено існування таких ступенів вищої освіти як молодший бакалавр, бакалавр, магістр, доктор філософії та доктор наук. Відповідно до закону України про вищу освіту «Бакалавр – це освітній ступінь, що здобувається на першому рівні вищої освіти та присуджується вищим навчальним закладом у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти освітньо-професійної програми, обсяг якої становить 180-240 кредитів ЄКТС» [1].

Згідно з Лісабонською конвенцією про визнання кваліфікацій (англ. Convention on the Recognition of Qualifications) «Програма – це курікулум вищого навчального закладу, що веде до присвоєння ступеня. Вона складається із скоординованих елементів. Успішне проходження

програми надає студенту право на отримання кваліфікації вищого рівня» [4, с. 4]. Детальніше визначення програми було запропоноване Міжнародною стандартною класифікацією освіти ЮНЕСКО (англ. UNESCO International Standard Classification of Education): «Програма – це послідовний набір освітніх заходів, розроблених та організованих для досягнення наперед визначених навчальних цілей або виконання специфічного набору освітніх завдань протягом тривалого часу. У рамках освітньої програми, освітні заходи можуть бути погруповані на складові частини, які по-різному описуються у національних контекстах» [8, с. 79].

Відповідно до закону України про вищу освіту «Освітня програма – це система освітніх компонентів на відповідному рівні вищої освіти в межах спеціальності, що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач відповідного ступеня вищої освіти» [1].

У результаті детального вивчення програм підготовки бакалаврів у галузі політології у 25 університетах Англії та Уельсу з'ясовано, що навчання політологів базується на трьох основних етапах: перший етап – поглиблене вивчення базових теоретичних дисциплін; другий етап – формування і розвиток професійних знань, умінь та навичок; третій етап – інтеграція базових теоретичних знань у практичну діяльність. Структура програм підготовки фахівців з політології містить обов'язкові дисципліни, професійно-орієнтовані вибіркові дисципліни, практику і науково-дослідну роботу.

До обов'язкових дисциплін, які вивчають бакалаври-політологи, належать: «Вступ до політології», «Політична теорія», «Політична думка», «Політична філософія», «Вступ до порівняльної політології», «Вступ до політологічного аналізу», «Політологічний аналіз: організація дослідження та обробка даних», «Політологічні дослідження: аналітичні форми і методи». Вибіркові дисципліни охоплюють широке коло проблем, які стосуються різних аспектів політичної діяльності («Політика у сфері культури», «Політика у сфері релігії», «Гендерна політика», «Справедливість, демократія і громадянство», «Політична поведінка», «Етика і державна політика» тощо), а також особливості політичних систем різних регіонів світу («Політика Сполучених Штатів Америки», «Політика Об'єднаного Королівства», «Уряд і політика Китаю», «Уряд і політика Південної Африки», «Політика Близького і Середнього Сходу» тощо). Таким чином, університети підходять досить демократично до питання відбору змісту освіти політологів – значна частина відповідальності за формування освітньої траєкторії покладається на студентів.

Аналіз програм підготовки бакалаврів політології у провідних університетах Англії та Уельсу свідчить про значну варіативність. Причини варіювання навчальних програм зумовлені відсутністю уніфікованих професійних вимог, а також наступними особливостями. По-перше, це зумовлено взаємозв'язком між педагогічною і

науково-дослідною діяльністю викладачів. Вибіркові курси, які пропонуються студентам, часто базуються на дослідницьких інтересах окремих членів викладацького складу. Таким чином, навчальні плани певної кафедри можуть суттєво змінюватись від одного навчального року до іншого. Друга причина пов'язана із тенденцією до модернізації вищої освіти – сьогодні система дозволяє студентам самостійно формувати освітню траєкторію в залежності від їхніх інтересів, методів оцінювання чи зручності розкладу. По-третє, слід пам'ятати про відсутність єдиного погляду на сутність політології, що неминує призводить до варіювання навчальних програм [11, с. 43].

Впродовж останніх років у системі вищої освіти Англії та Уельсу спостерігається домінування концепції активного навчання і залучення студентів до громадської діяльності. Способи реалізації цього курсу можуть варіювати від використання кейс-методу, симуляцій і проведення наукових розвідок з метою вирішення реальних проблем спільноти до організації практик і стажувань за межами університету [12, с. 21]. Ці методичні розробки позначають розрив із традиційною моделлю вищої освіти, у якій студент є пасивним реципієнтом знань, отриманих під час лекцій. Загальною тенденцією є активне залучення студентів до власного інтелектуального і особистого розвитку, а також визнання пріоритетності практичної діяльності у навчальному процесі.

Таким чином, практичний досвід є обов'язковим компонентом освітніх програм політологів і передбачає науково-дослідну роботу, практику і стажування. Науково-дослідна робота характеризується високим ступенем проблемності й актуальності, передбачає виконання індивідуальних і групових проектних завдань, курсових робіт, участь у семінарах, конференціях, роботі наукових центрів та інститутів. Студенти можуть проходити практику чи стажування в урядових установах, міжнародних організаціях, юридичних фірмах, консалтингових компаніях, дослідницьких центрах.

Практичне навчання є ефективним педагогічним інструментом. Практика дає студентам можливість спостерігати за розгортанням подій у реальному житті, а також застосовувати теоретичні знання для вирішення суспільних проблем, що значно збагачує та урізноманітнює навчальний процес. Стажування є способом вирішення питання працевлаштування. Прихильники навчання через громадську діяльність стверджують, що воно сприяє підвищенню політичної культури, громадської активності студентів і їхньої обізнаності із проблемами власної спільноти.

Провідні британські вчені дослідили систему практичного навчання політологів в університетах Сполученого Королівства та виявили три основні моделі:

1) Брунельський сендвіч – це модель, яка надає студенту можливість пройти однорічне стажування протягом третього року навчання за рамками навчальної програми. Основні характеристики моделі: стажування організовується студентом, рівень інтеграції у навчальний курс низький, шанси працевлаштування високі. Цю модель використовують університети Астона, Баса, Кента, Лідса тощо [12, с. 36].

2) Вестмінстерська модель – це модель, відповідно до якої студент проходить стажування із законодавцем, зазвичай членом Парламенту, протягом третього року навчання у рамках навчальної програми. Основні характеристики моделі: стажування організується викладацьким складом, тривалість стажування становить один рік або один семестр, рівень інтеграції у навчальний курс високий, шанси працевлаштування високі. Цю модель пропонують університети Галла, Лідса, Селфорда [12, с. 36].

3) Модуль виробничої практики – це модель, що становить навчальний модуль третього рівня і передбачає проходження десятиденної виробничої практики, яка оцінюється. Основні характеристики моделі: стажування організується студентом, рівень інтеграції у навчальний курс варіює, шанси працевлаштування середні. Цю модель використовують університети Корка, Екзетера, Гаддерсфілда, Шеффілда тощо [12, с. 37].

На противагу домінуючій моделі тривалих стажувань, науковці стверджують, що короткотривала виробнича практика, яка передбачає виконання науково-дослідного проекту, є ефективнішою з огляду збагачення навчального процесу, вдосконалення навичок дослідницької діяльності, можливості працевлаштування і підвищення рівня громадсько-політичної активності, а також забезпечує залучення до практичної діяльності студентів, які за інших обставин позбавлені такої можливості у зв'язку із фінансовими труднощами, сімейними обставинами чи графіком роботи [12, с. 46].

У результаті проведеної наукової розвідки було визначено спільні підходи до професійної підготовки бакалаврів політології: вибіркові курси охоплюють широкий спектр актуальних проблем сучасної політології, обсяг аудиторних занять має тенденцію до скорочення, пріоритетна роль відводиться самостійній роботі студентів, навчання значною мірою базується на міждисциплінарному підході.

У сучасному суспільстві проблеми мають комплексний характер, що вимагає від студентів-політологів набуття і застосування знань, умінь та навичок з декількох дисциплін, щоб осягнути різні виміри реальності і запропонувати альтернативні підходи до вирішення проблеми [6, с. 112]. Сьогодні значною популярністю серед абітурієнтів користуються ступені, які передбачають одночасне вивчення декількох профільюючих дисциплін. Університети Англії та Уельсу пропонують наступні види ступенів:

1) Ступінь з одиночною спеціалізацією (англ. single degree) – це освітній ступінь, який присвоюється після успішного проходження програми, що передбачає вивчення однієї профільюючої дисципліни. Наприклад, здобувач вищої освіти отримує ступінь бакалавра гуманітарних наук з політології (англ. Bachelor of Art in Politics).

2) Ступінь з подвійною спеціалізацією (англ. dual degree) – це освітній ступінь, який присвоюється після успішного проходження програми, що передбачає вивчення двох профільюючих дисциплін. Розподіл навчального навантаження між двома дисциплінами становить 50:50. Наприклад, здобувач вищої освіти отримує ступінь бакалавра гуманітарних наук з політології та економіки (англ. Bachelor of Art in Politics and Economics).

3) Ступінь з потрійною спеціалізацією (англ. triple degree) – це освітній ступінь, який присвоюється після успішного проходження програми, що передбачає вивчення трьох профільюючих дисциплін. Наприклад, здобувач вищої освіти отримує ступінь бакалавра гуманітарних наук з філософії, політології та економіки (англ. Bachelor of Art in Philosophy, Politics and Economics).

4) Ступінь основної/додаткової спеціалізації (англ. major/minor degree) – це освітній ступінь, який присвоюється після успішного проходження програми, що передбачає вивчення двох дисциплін, де розподіл навчального навантаження між цими дисциплінами здійснюється у співвідношенні 70:30. Наприклад, здобувач вищої освіти отримує ступінь бакалавра гуманітарних наук із основною спеціалізацією з політології та додатковою спеціалізацією з історії (англ. Bachelor of Art in Politics with History).

Політичні процеси зазнають впливу релігійних, культурних, соціальних, правових та економічних факторів, тому політологія добре поєднується з такими дисциплінами гуманітарного блоку як економіка, історія, соціологія, право та філософія. За словами П. Бурнхама (P. Burnham), політологію можна розглядати як поєднання соціальних наук. Вона походить від історії і філософії, звертається до аналітичних матеріалів економіки і соціології, а також частково пов'язана із вивченням права, психології та географії [3, с. 9]. Як зазначає Г. Петерс (G. Peters), її часто розглядають як «одну з найбільш еклектичних дисциплін» [9, с. 20]. Враховуючи міждисциплінарний характер політології, університети Англії та Уельсу пропонують програми, спрямовані на отримання ступеня бакалавра з подвійною спеціалізацією, зокрема:

– «Політологія і економіка» (програма пропонується університетами Есекса (англ. University of Essex), Йорка (англ. University of York), Сасекса (англ. University of Sussex), Шеффілда (англ. University of Sheffield), Нотінггема (англ. University of Nottingham));

– «Політологія і міжнародні відносини» (програму пропонують університети Вестмінстера (англ. University of Westminster), Сасекса (англ. University of Sussex), Шеффілда (англ. University of Sheffield), Селфорда (англ. University of Salford), Екзетера (англ. University of Exeter), Ланкастера (англ. University of Lancaster));

– «Політологія і соціологія» (програма пропонується університетами Есекса (англ. University of Essex), Бірмінгема (англ. University of Birmingham), Ворвіка (англ. University of Warwick), Шеффілда (англ. University of Sheffield), Кента (англ. University of Kent), Брайтона (англ. University of Brighton));

– «Політологія та історія» (програму пропонують університети Йорка (англ. University of York), Сасекса (англ. University of Sussex), Шеффілда (англ. University of Sheffield), Екзетера (англ. University of Exeter), Ланкастера (англ. University of Lancaster), Галла (англ. University of Hull));

– «Політологія і право» (програма пропонується університетами Есекса (англ. University of Essex), Ланкастера (англ. University of Lancaster), Кента (англ. University of Kent), Сандерленда (англ. University of Sunderland));

– «Політологія та іноземна мова» (програму пропонують університети Баса (англ. University of Bath), Бристоль (англ. University of Bristol), Лідса (англ. University of Leeds), Саусгемптона (англ. University of Southampton), Екзетера (англ. University of Exeter));

– «Політологія і кримінологія» (програму пропонують університети Манчестера (англ. University of Manchester), Гаддерсфілда (англ. University of Huddersfield), Кінгстона (англ. Kingston University London)).

З позиції сучасних вимог до змісту вищої освіти, майбутній фахівець повинен володіти професійною мобільністю, оперативно реагувати на постійно виникаючі зміни в практичній і науковій діяльності. Саме міждисциплінарні зв'язки дозволяють розв'язати у предметній системі навчання суперечність між розрізним засвоєнням знань і необхідністю їх синтезу, комплексного застосування на практиці [2, с. 86-87]. Проблема міждисциплінарної інтеграції у вищій освіті викликає значний інтерес вітчизняних і зарубіжних науковців. За словами Є. Шоштаєвої, міждисциплінарна інтеграція – це процес узгодження змісту навчальних дисциплін щодо відображення ними єдиних, безперервних і цілісних явищ професійної діяльності [2, с. 85].

Вищі навчальні заклади Англії та Уельсу пропонують програми, спрямовані на здобуття ступеня бакалавра з потрібною спеціалізацією, зокрема «Історія, політологія і економіка», «Політологія, філософія і право», «Політологія, економіка і право», «Політологія, філософія та історія», «Політологія, міжнародні відносини та іноземна мова», проте найпопулярнішою є програма «Філософія, політологія і економіка».

Програма підготовки бакалаврів гуманітарних наук з потрібною спеціалізацією «Філософія, політологія і економіка» була вперше запропонована Університетом Оксфорда, а сьогодні представлена у понад 20 університетах Англії та Уельсу, зокрема Університеті Ворвіка (англ. University of Warwick). На відміну від мультидисциплінарної оксфордської програми, що базується на «стовповій» моделі з трьома незалежними компонентами, Університет Ворвіка розробив інтердисциплінарну програму, що базується на «мостовій» моделі, яка намагається подолати прогалини між цими компонентами. Протягом третього року навчання студенти Університету Ворвіка обирають два з трьох інтердисциплінарних модулів. Ці модулі зосереджуються на актуальних проблемах сучасного суспільства, які знаходяться на перетині філософії, політики та економіки, наприклад справедливий розподіл благ, глобальне управління, політика спрямована на подолання кліматичних змін тощо [10].

Рада з економічних і соціальних досліджень (англ. Economic and Social Research Council) зазначає: «У Сполученому королівстві Великої Британії та Північної Ірландії політологія та міжнародні відносини традиційно мають глибокі корені в інших дисциплінах, від яких вони походять, зокрема історії, філософії, праві і соціології. Проте зв'язки з певними гілками економіки, бізнесу, науки не є розбудованими до тої міри, до якої це спостерігається в інших країнах» [7, с. 24].

Слід зазначити, що метою Болонського процесу було формування Європейського простору вищої освіти, а також створення прозорих систем вищої освіти у Європі, які спростять міжнародне визнання кваліфікацій і забезпечать кращі можливості для мобільності студентів і випускників. Таким чином, одним з основних завдань була розробка інноваційних, кооперативних, транскордонних освітніх програм та інтегрованих ступенів [13, с. 5]. Ці тенденції ефективно впроваджуються у систему професійної підготовки політологів в університетах Англії та Уельсу.

Висновки і пропозиції. Підсумовуючи вищезгадане, Англія та Уельс розробили і підтримують ефективну модель професійної підготовки бакалаврів у галузі політології. У результаті опрацювання нормативно-правових документів і теоретико-методологічних матеріалів з'ясовано, що програми підготовки фахівців у галузі політології в університетах Англії та Уельсу характеризуються значною варіативністю, а також визначено спільні підходи до професійної підготовки бакалаврів політології: вибіркові курси охоплюють широкий спектр актуальних проблем сучасної політології, обсяг контактного часу й аудиторних занять має тенденцію до скорочення, пріоритетна роль відводиться самостійній роботі студентів, навчання значною мірою ґрунтується на міждисциплінарному підході, який забезпечує випускникам здатність ефективно адаптуватись до складних і динамічних умов сучасного суспільства, комплексно аналізувати реалії громадсько-політичного життя і продукувати різноманітні варіанти вирішення політичних питань. Система професійної підготовки бакалаврів політології в університетах Англії та Уельсу сприяє гармонійному розвитку фахівців, які володіють професійними знаннями інноваційного характеру, уміннями їх практичного використання у розв'язанні актуальних проблем сучасності на основі постійної самоосвіти.

Ця наукова розвідка не вичерпує всієї повноти окресленої проблеми. До перспективних напрямів подальших досліджень належать інноваційні моделі практичної підготовки фахівців у галузі політології, а також використання трансдисциплінарного підходу у системі політологічної освіти.

Список літератури:

1. Закон України «Про вищу освіту» від 04.08.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Джури́нський П. Міждисциплінарний підхід у методиці викладання спортивних дисциплін майбутнім фахівцям фізичного виховання / П. Джури́нський // Освітологічний дискурс. – 2015. – № 1(9). – С. 84-94.
3. Burnham P. Research Methods in Politics (2nd edition) / P. Burnham, K. Gilland Lutz, W. Grant, Z. Layton-Henry. – Basingstoke: Palgrave-Macmillan, 2008. – 384 p.
4. Convention on the Recognition of Qualifications concerning Higher Education in the European Region. – Council of Europe, 1997. – 7 p.

5. Glossary of Quality Assurance Agency for Higher Education [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.qaa.ac.uk/about-us/glossary>
6. Handbook on Teaching and Learning in Political Science and International Relations / Edited by John Ishiyama, William J. Miller and Eszter Simon. – Edward Elgar Publishing, 2015. – 512 p.
7. International Benchmarking Review of UK Politics and International Studies. – ESRC, 2007. – 58 p.
8. International Standard Classification of Education. – UNESCO, 2011. – 88 p.
9. Peters G. P. Institutional Theory in Political Science: The 'New Institutionalism' / G. P. Peters. – London: Pinter, 1999. – 195 p.
10. Philosophy, Politics and Economics. Warwick PPE Programme [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/ppe/>
11. Teaching Politics and International Relations / Edited by Cathy Gormley-Heenan, Simon Lightfoot. – Palgrave Macmillan, 2014. – 272 p.
12. The Scholarship of Engagement for Politics: Placement Learning, Citizenship and Employability / Edited by Steven Curtis and Alasdair Blair. – Higher Education Academy, 2010. – 268 p.
13. Qualifications Awarded by Two or More Degree-Awarding Bodies Characteristics. – Quality Assurance Agency, 2014. – 24 p.

Брандыбура И.Ю.

Национальный университет «Львовская политехника»

РЕАЛИЗАЦИЯ ПРОГРАММ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БАКАЛАВРОВ ПОЛИТОЛОГИИ В УНИВЕРСИТЕТАХ АНГЛИИ И УЭЛЬСА

Аннотация

В статье рассмотрена специфика профессиональной подготовки политологов в системе университетского образования Англии и Уэльса. Определены основные этапы профессиональной подготовки бакалавров политологии (базовая теоретическая подготовка, специализация, интеграция теоретических знаний в практическую деятельность). Проанализирована структура программ профессиональной подготовки политологов, содержащая обязательные дисциплины, выборочные дисциплины, практику и научно-исследовательскую работу. Охарактеризованы разновидности программ подготовки политологов (программы направленные на получение степени с единичной, двойной, тройной специализацией, степени основной/ дополнительной специализации). Обоснована целесообразность применения междисциплинарного подхода в процессе разработки и реализации образовательно-профессиональных программ в данной области.

Ключевые слова: бакалавр, программа подготовки, междисциплинарный подход, политология, Англия, Уэльс.

Brandybura I.Yu.

Lviv Polytechnic National University

REALIZATION OF PROGRAMS FOR PROFESSIONAL TRAINING OF BACHELORS IN POLITICAL SCIENCE AT THE UNIVERSITIES OF ENGLAND AND WALES

Summary

The article examines the specificity of professional training of political scientists in the system of university education in England and Wales. The stages of professional training of bachelors in political science (basic theoretical training, specialization, integration of theoretical knowledge into practice) have been identified. The structure of professional training programs for political scientists including mandatory disciplines, selective disciplines, practice and research work has been analysed. The types of training programs for political scientists (programs for obtaining single, dual, triple and major/minor degrees) have been characterized. The feasibility of using an interdisciplinary approach in the process of design and implementation of educational programs in this field has been justified.

Keywords: bachelor, training program, interdisciplinary approach, political science, England, Wales.